

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Toimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Talitus: Suur Brokasmägi nr. 4. Telef. 3-61.

Adress: Postkast Nr. 367, Tallinn.

Tellimishind: 6 kuud 60 mk., 12 kuud 120 mk.

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj 3000 marka,
1/2 lehek. 1600 mk., 1/4 lehek. 850 mk.

Nr. 13

1. septembril. 1925.

Nr. 13

Popside küsimusest.

Popside, s. o. väikerentnikkude küsimus on üks neist põlevamaiselt päevaküsimustest, mille lahendamist on liikatud edasi aastast aastasse. Juba aastafümneid on maaomanikud piüüdnud väikerentnikkudest lahti saada. Mõnel pool on popside pere täielikult kadunud, nende maad talude kätte võetud, hooned hävitatud ja inimesed juunitud maalt linnadesse ja alevitesse kolima või maal paigast paika rännaates tööd ja ulualust otsima. Sel teel on kunstlikult suurendatud töötajate hulka, halvendatud töö- ja palgaolusid ning kaasa aidatud tööpuuduse tõusule, sest on hävitatud hulk väikemajapidamisi. See väikerentnikkude vastu sihitud sõjakäik ei puuduta seega mitte ainult väikerentnikke, vaid kogu maatöölisi, eriti nüüd, kus maareformi tõttu palgalise töödõu tarvitamine maal tuntuvalt on vähenenud.

Sellepärast ongi pahemalt tiivalt, eriti just jofialistide poolt juba Eesti riigi algusest peale mõeldud selle küsimuse lahendamise eest. On aastate kestes nõutatud ajutist kaitset väikerentnikkudele rendilepingute ptkendamisjeaduste kaudu, on aga ka nõutud küsimuse kestvalt lahendamist terwes ulatuses. Nõige selle tõttu ongi popside küsimus seisnud juba mitme valitjuse tegevuskavas ja on lubatud käsile võtta selle laiendamine. Sent pole aga lubadustest ja kawatjustest kaugemale jõutud, osalt viist sellepärast, et küsimus iseenesest on võrdlemisi raske lahendada, aga peaaasjalikult nähtavasti küll sel lihtjal põhjusel, et parempoolsed ringkonnad, eestkätt põllumehed sellele käte-jalgadega vastu sõdivad.

Nüüd on siiski sinnedamaale jõutud, et vastata jeaduseelnõu võib tänava sügijel riigikogus arutusele tulla. Noodetavasti võetakse ta ühel või teisel kujul vastu ja pannakse maksma. Kuid see jeadus (eelndõu järele otjustades) ei lahenda küsimust siuliselt, vaid

seab üles ainult teatavad juhtnõõrid ja avab võimaluse küsimuse lahendamisele ajuda koh-tadel. Seaduseelnõu järgi võivad nõuda oma kohtade korraldamist ja nende eraldamist praeguse omaniku maast väikerentnikud, kelle käes kasutada oleva põllu-, õue- ja aiamaa kogusuurus ei ole üle 5 hektari ja kui neil korraldatava maa peal on omad eluhooned või nad on vähemalt poole kasutada olevast põllumaast uudismaana üles harinud. Maade korralduse nõudmise õigust ei ole aga vabadikul, kui tal on mujal maad eraomanduseks või põliselt tarvitada, kui talle antakse maaomaniku või riigi poolt mujalt maad kasutada, kui peakoht on alla 25 hektari, kui vabadik on kaotanud rendiõiguse kohtuotsuse alusel j. n. e. Nagu siit näha, tahetakse värrav äärmiselt kitsas määrata. Kus korda läheb seda laiendada, selgub edaspidi. Tarvlik oleks see väga ja väga.

Seaduse teostamiseks kawatsetakse ajatada iga valla piirides rendimaade korraldus-komisjonid, kelle esimeheks on vallavanem ja liigeteks üks usaldusmehes rentnikkude ja teine maaomanikkude poolt. Usaldusmehes kvalitatse vallavanema poolt kofkukutsutud asjaosaliste koosolekul, millest võivad osa võtta ainult need väikerentnikud, kes on ennast mal-lavalitjuse poolt väljakuulutatud tähtjaja kestes registreerinud ja teatanud, et nad tahavad oma vahetordi maaomanikuga lahendada selle jeaduse alusel.

Rendimaade korralduskomisjonid vaatawad läbi ja otjustavad kõik soovivaaldujed popsi-kohdade senise omaniku maast eraldamise kohta, määravad rendi suuruse ja ostuhinna, kui pooled kokkuleppele ei jõua, samuti ka frundi suuruse ja piirid ning hindavad muidugi kõigepealt, kas soovijal on õigus maad saada. Nende tegevuse peale võib kaevata maakonna maakorralduse komisjonile ja viimase otsuse peale — maakorralduse peakomis-

jonile, mis asub põllutööstusministeeriumi juures. Sarnased on n. n. popside seaduse eelndu peajooned.

Magu näha sellest lihtikestest kokkuvõttest, tahetakse jätta popside küsimuse lahendamise popside ja peremeeste esitajate hooleks, kellele lisaks tuleb wallawanem, kes võib olla popside poolehoidja või vastane ja kes oma häällega annab ülekaalu ühele või teisele poolele. See on muudugi eelndu nõrk koht, mida tuleb katkuda parandada, kui see võimalik. Aga ka popsid ise peavad valvel olema ja energiliselt ning asjatundlikult tegutsema: endid õigel ajal registreerima, esitaja valimisest osa võtma ja usaldusmeheks valima kõige tubli- ma ja agarama meeste hulgast. Edasi tuleb filmas pidada, et krundi eraldamise soovimatuks võetakse vastu eelndu järgi ainult teatava aja — ühe aasta — kestes seaduse maksimahakamistest aruveste.

Et oodatava seaduse maksimahakamisel valmis olla selle teostamiseks ja oma huvid tarvilikult kaitsta ning läbi viia suuta, selleks peavad kõik väikerentnikud aegjasti asuma ettevalmistustele. On vaja koonduda ja ühiselt asjad läbi arutada, selgitada, ühiselt ja üksmeelselt tegutseda. Selleks pakub kaasabi ja võimalust „Üleriiklik Maatöörahu ühjus“, kes üheks oma tähtsamaks ülesandeks seab eeskätt popside küsimuse lahendamise. Ühjus kavatseb sügijel, kui popside seaduse saatus selgub, korraldada igas maakonnas rea popside konverentsi (nõuupidamisi)

selle küsimuse selgitamiseks. Pidagu seda võimalust filmas kõik, keda asi huvitab.

Geltähendatud kavatsetam popside seadus ei lahendaiks väikerentnikkude küsimust — seda vähem veel eluaseme küsimust üldse — ter- ves ulatuses. Jääd lahendamata rida küsi- musi, mille kallale järgnevalt tuleb astuda; tuleb parandada püudust, tuleb võimaldada maad saada neilgi, kes praegu veel ei kuulu väikerentnikkude hulka, aga tulevikus siiski tahaksid saada omale maalapikest eluasemeks- ki.

Magu tähendatud, kavatsetakse korraldam- sele võtta ainult alla 5 tiinu põllumaaga pop- sikohad nende praeguses suuruses. Oleks aga tingimata vaja nende ülemmäärat tõsta kuni elujõulise väikekohani. Kui mitte kõigil, siis vähemalt ühel osal ja nimelt seal, kus popse võrdlemisi palju. Kui seda ei tehta, siis ko- guneb teatavas piirkonda hulk perekondi, kes on üheltpoolt seotud oma maatükkidega ja majapidamisega, teiselt poolt peavad aga kõr- walt palgalist teenistust otsima, i. o. nad muu- tuvad maa külge köidetud orjadeks, kes pea- wad oma töödud miiina ligemas ümbrus- ses ükskõik misjuguise tasu eest. Ja siin veit- tub teatav hädaoht, mitte ainult popsidele, waid maatööliste üldse. Kuid üldiselt peaks aitama popside küsimuse lahendamise siiski ka maatööliste järke kaudselt parandada ja kindlustada. Seega on popside küsimus ko- gu maakehvikute ühine küsimus.

J. P-r.

Tööliste wanemate otsused palgaküsimuses.

Tallinna tööliste wanemate koosolekul 19. aug. k. 6—10 ö. „ühenduse“ ruumides kuulati ära palgaküsimuse asjus töösturitega läbi- rääkimisi pidama wolitatud komisjoni aruan- ne ja võeti vastu järgmised otsused:

1) Palgaküsimuse arutamiseks ära pidada tööstusettevõtetes tööliste üldkoosolekud.

2) Tööliste organisatsioonidele astuda palga- küsimuse otsustamiseks.

3) Tööliste poolt väljatöötatud elamismi- ninimum esitada ühes praeguse seisukorra üle- waate ja nõudmistega wabariigi walitsusele.

4) Tööliste poolt väljatöötatud elamis- miinimum esitada ühes praeguse seisukorra ülewaate ja nõudmistega riigikogu rühmadele

jelles mõttes, et palgaküsimus otsustamiseks võetakse seadusandlikel teel.

5) Wastawätes kohtades esineda nõudmis- tega, et ka ühiskondlike tööde nime all kor- raldatud töödel makstaks tasu, mis vastaks elamismiinimumile.

6) Tööliste üldkoosolekul ära pidada enne 15. septembrit.

7) Wanemate nõukogu koosolek samas kü- simuses ära pidada 16. sept., kus siis kohtadel tehtud otsused kokku võetakse.

Üldkoosolekul kantakse ette aruanne, töösturite eitan vastus ja wanematekogu et- tepanekud ning võetakse siis vastu otsused.

Kriis ametiühjustes.

Wokfiwõte Wene Kutseühjuslase S. Schwarz'i kirjutusest „C. B.“ 20. juunist nr. 11.—12. j. a.

Wene ametiühjuste kommunistlike juhtide awalikud ehinemised wiimastel kuudel on wäga iseloomustawad ühjuste kohta ja sellepärast wääriwad tähelepanu.

Raiskamised ühjustes on ametliku arwustuse keskkoaks. Tööliste liikumine ei ole jeniini näinud midagi, mis sarnaneks praegu Wenemaal walitsewale raiskamise lainele. Ühjuste rahade kõrvaldamine on paigutti taudiks kujunenud. Melnitshanski järele on teada 688 raiskamist 314.000 rubla suuruses, („Trud“ 3. mail). See on ainult armetu wäikene osa raiskamistest. Suurem osa on ja jääb arwatawasti ka awalikuks tegemata. Otsekoheste raiskamiste kõrwal on laialdase kaju wõtnud warjatud raiskamine kõigisuguste „etteaktsude“, „laenude“ j. n. e. näol. Niiisugustel etteakmetel wõetud summad jääwad järjekindlalt ühjustele tagasimaksmata.“ (sealjalmas). Leningradi kubermangu kutseühingute konverentsil ütles Tomski weel otsekohejemalt: „Kõige wäiksemate arwestuste järele on niiisuguste laenude ja krediitide peale, mida kunagi tagasi ei makseta, lainud üle 3 miljoni rubla. Pange sinna juurde weel raiskamised, mida mitte wähem ei ole...“ („Trud“ 30. mail) „Kaua ja kangekaelselt waitijime me need maha, tahes ühinguid hulkade ees mitte määrada, salgasime raiskamisi ja wõimaldasime neile kasvada kohutawalt suureks.“ (Sealjalmas.)

Melnitshanski „Trud'is“ 5. weebr. kutsub üles „otjustawaks wõitluseks raiskamistega.“ Weebruari kesk. Omblustööliste konverentsil wõtub Tomski üles küsimuse raiskajad ajutiselt karistada surmaga („Trud“ 20. weebr.). Kuid raiskamiste laine on endiselt suur ja nähtawasti mõnel pool kasvabki weel. Leningradi kubermangu konverentsil awaldatud andmete järele on Leningradi kubermangu ühingutes olnud 1924. a. esimesel poolel 42 raiskamist 19.600 rubla suuruses, teisel poolel 128 raiskamist 74.000 rubla peale, aga 1925. a. esimese kolme kuu jooksul 58 juhtumist 23.000 r. peale. („Trud“ 30. mail.).

Need hulgalised raiskamised ei ole mitte juhusline nähtus, waid oleneb täiesti Wene ametiühjuste sisetsest korrast. Raiskamiste kuulmata lewinemine tõendab, et Wene kutseühingud põewad raskest sisetsest haigust. Kommunistlike ühingute juhid tunnawad neid põhjust, kuid ei julge awalikult ja otsekohe raiskamiste kasvamist siduda wastutawuse

puuduse õhkkonnaga, mis nende juhtida olewates ühingutes walitseb. Kuid selle wastutusalageduse üle waitimine on juba wõimatuks jaanud. „Witmel pool on ühingutes töötamine muutunud elukutseks... see loob isejuguse hingeelu, mis tekitab wastutõtamist ühingu liikmete tegelikule tööle kutsujumise wastu. Ühingu lihtliigete tagasiujsamine, kuni wäljajehitmiseni. Ametnikkude töö ja tegewuse arwustamise puhul, mida harilikult nimetatakse „ühingu organi mahategemiseks.“ (Melnitshanski: „Trud“ 26. märtil.): „Seda, kes mõnikord mitte wäga wiisakalt mõnest ühingu organist ehk juhist räägib, märgitakse: „wäärib ühjust“. Ma arwan, kui mina astuksin niiisuguse kõnega (see on käesolewa aruandega) mõnel koosolekul kui lihtliige üles, siis öeldakse, et ma teen ühingud maha ehk teiste sõnadega — „wälja ühjust“ (Tomski „Trud“ 30. mail.).

Wäljawaade ühingust igajuguse arwustawa märkuse pärast wäljajehitud saada, mis Wenemaal walitsewa olukorra tõttu sarnaneb tööliste kodanlike ja poliitilise surmale, (Melnitshanski) surutakse iga „liht“ liikme sur. Wäljajehitise poliitika on kommunistidele jaanud wägewaks ühingutes wõimude oma käes pidamise abinõuks.

„Meie oleme palju rääkinud, otjusteid teinud ja märkuseid kohalistele ühingutele, kuid mitteõiglane wäljajehitmine ühinguteit kestab. Wäljajehitise kõrgema karistuse määramise juures äärmise ettewaatuse asemel on liiga juur tung wäljajehitmiseks, sellega tuleb wõidelda, wastasel korral ei saa neil ühingutel elu jätta. (Andrejew „Trud“ 5. apr.) Witte ainult arwustus, waid ka tööliiskulkade lihtne püüd tungida ühte ehk teise küsimusesse ja läbikaaluda ülemuse poolt tehtud ettepanekud, wõetakse ühingu ülitundelikkude bürookraatide poolt kui umbusalduse awaldust: „Meie ühingute tegelased wäga tihti tahtes peakoosolekul oma ettepanekuid läbi wiia, ei hooldi selle eest, et need hulkadele arusaadawad oleksid, ei selgita neid, waid kardawad nende läbiarutamist. Sellepärast on ühel häälel wastu wõetud ettepanekud ja nimekirjad ainult wormi täide, aga mitte hulkade ojatõmine“ (Andrejew, sealjalmas.) Ka peakoosolekute üldine seisuford on sarnane, et lihtliikmel raske sõna wõtta.

„Wul on läbiõitudel wõimalus olnud näha, kuidas meil pea- ja hulkade-koosolekuid kuni 2000—3000 inimest kofku kogutakse.

Seda valitakse juhatajaks? — Rubermangu kõige kõrgemad isikud, tegevusvõimelise tööliste asemel. Misjulgune tööline ronib peale selle veel kdnetooli, kui ta näeb, et juhatuselaua taga istuvad kõrged isikud? Meie seltsimehed vaatavad selle peale läbi sõrmede ja arvavad, et selles seisabki töölistehulkade juhtimine." (Andrejev, sealhambas.)

Nii piiravad Nene ametiühenduste kommunistlikud juhid lahti saada vastutusest, mis nende peale langeb Nene tööliste kallal tarvitatud vägivalla pärast.

*

Need patukahetsuvad väljaastumised on Nene ametiühenduses liikumises märgatava sisetunde tunnismärgid. Kuritarivituji ühingutes on ka enam olnud. Kommunistlike ametnikkude omavoli ja töölistehulkade õiglusetus kommunistlike diktatuuri kestvusel on traditsiooniks saanud. Senini läks libedasti, kuid nüüd läheb neist vanadest kombetest kinnipidamine raskeks. Tööstuse enam-vähem korralduslikult käima-hakkamine on seisukorra lõpp, kus tööline nälgides tundis enast riigi leiva peal olema, annavad pikapeale töölisklassile tagasi tema endise võitlusvõime. See protsess on alles algastmetes takistatud kohutavast tööpuudusest, kuid peatada seda on juba võimata ja enam ettenägid kommunistlikud kutseühenduslased piiravad tekitavas uues olukorras kohaneda ja heidavad demonstreerides üleparda, mis saanud võimatuks alal hoida, lootes omale sel teel luua tulevikuks võimatu töölisklassi juhtimiseks.

Seloomustav on saadikute, ühingu juha-

tuste, vabriku-komiteede j. n. e. valimiste küsimus. Kommunistid „lihtjastajid“ valimisi. Rakufene seadis nimekirjad kogu ja nimekiri tervelt pandi tingimata lahtisele hääletamisele. Mõni aeg läks nii kui libedasti, kuid nüüd on tööliste julgemaiks saanud ja sarnane mäng on juba võimatu. Muudugi kinnisest hääletamisest ei tohita praegugi rääkida, kui ei taheta G.P.U. hoolitsetajates soovitud äratada paigutada teid tema valituse all olevasse parandus-kasvatulise asutusse ja sundlikult õppima poliitilist tarkust, kuid ametlikult tuleb siiski „nimekirjade“ järele valimised lõpetada. „Parteita tööline ei taha atnult, et teie, f. o. kommunistid tööd väga lihtjastajite“. Töölisklassile, kelle varjatud pealejurmimisel nimekirjade järele valimistest ametlikult lahti deldi, ei seija küsimus mitte valimiste „lihtjastamises“, vaid selle jüstee mi hävitamises, mis on valimised muutunud lihtjast kometiks, mis takistab tööliste valit nende usaldusaluseid ja teeb valitavaid mitte valijate soovide kohaselt tegutsejaks vaid igasuguse kommunistlike ülemuse armetuks tööriistaks.

Ligineb lõpp, kus kommunistid töölisklassi asetavad. Mitte asjata ei kutsunud Lenin-gradi linna pea Lenin-gradi kutseliühingute konverentil ametnike üles, pöörama „näoga tööliste poole“.

Töölisklassi teguvõime kasvamine, kutseühingute töölistehulkade liikumise keskkohtaks muutumise edenemine, sattudes kommunistlike isevalitsuslike korraga vastolusse, muutub vägevaks kommunistlike hirmuvalituse hävitavaks jõuks ja Wenemaa demokraatlike ja poliitiliste vabaduste teele tagasi viiakse.

Organiseerimistöö väljaspool tehaseid.

Praegusel ajal, mil suurtööstus kiratsemas, on summitud tuhanded tööraha pere liikmed omale teenistust ofima väljaspool tehaseid, ükskõik, misjulgusel töö ehk teenistuse alal.

Mitmed piiravad enestele ülespidamist teenida metsa-, turba- ja ehitustööde juures, maaparandus-töödel on ise juba üle 3000 tööliste töö. Niisugused tööd on enamasti juhusliku seloomuga ja tööline ei saa nende juure kauaks peatama jääda. On töö hooaeg lihtise ja teenistus muidugi ka väike, seda rohkem, et niisuguste tööde juures palgad äärmiselt madalad ja sedagi sagedasti korralduslikult välja ei makseta.

Juhuslikult töötavaks ettevõteteiks tuleb ka saeveskid lugeda, mis töötavad nii, kuidas tööd ja tellimisi juhtub olema.

Saaveskid on veel mööda maad laiali ja nendes töötavad tööliste kaotavad lähemad idemed tööstus-keskkohtades töötavate seltsimeestega. See metsanurgas töötamine ja tööliste laialipillatud olek annab ettevõtjatele head trumbid kätte oma kasu ahnitsemise sihil tööliste pika tööpäeva ja naeruväärt madala palgaga eksploateerida. Sellepärast on tööliste elu väljaspool tehaseid kibe küllalt.

Siegi linnades olevais saaveskites ehk n.n. lauavabrikutes läheb palgade kärpimine ja tööpäeva pifendamine moodi, nagu seda neil päevil ka Narva „Jõestri“ lauavabrikus näha võis, kus seisukord töölistel nii raskeks muutus, et nad streigiga oma huve kaitsma asusid.

Kui tööliste organiseerimisest kõnelda, siis

peab arvesse võtma kõiki töölisi. Peab katsuma koondada ka väljaspool tehaseid töötavaid ja laialipillatud töölisi. Seda nõuavad tööliste üldhuvivid, seda nõuab tööliste majanduslike seisukorra parandamise põhimõte ja eesmärk.

Ja algatusvõimet peavad siin avaldama töölised ise. Meil pole veel linna- ega maatöölise kutseühingud arenenud nii kaugele, et nad organiseerimistöö wiiks sellesse ulatusse ja raamidesse, kuhu ligi tõmmatud loogu palgatöölise pere.

Tga ühises ja organisatsioon võtab aga kahel näol alati vastu uusi liikmeid ja oja-kondi. Sellega kõvenevad keskkohad, kasvab jõud.

Töölise, kes juhuslikult sattunud niisugusesse seisukorda, et töötab täna siin, homme seal, ei tohi sellegipärast tunda ennast äraeraldatuna tööraha juurest perest. Üksik langeb tingimata raskemasse seisukorda kui kõik teised. Ta ei kaota mitte üksi majanduslikult, vaid ka vaimlikult toimub loiuks jäänud proletarlane, muutub üksikõikeks oma klassihuvidele.

Töötavate kihtide huvide kaitsmise seisukohalt välja minnes peab organiseerimistöö omama veelgi laiemat ulatust, kui eelpool käsitletud. Meie peame arvestama ka nende üksikutega, kes teenivad majateenijatena ja mitmesugustes asutustes kuupalgalistena.

Siljuti hakkas filma Saaremaa lehest üks sõnum sealsete supelusasutuste teenijate elust, kellele maksetakse ainult 1000 marka kuus ja tööd peavad selle palganatuse eest rühkima

ööd-päevad ühte. Asutuse-pidaja nõuab ra-witfusel olijaid kõrge määrga, aga teenija töötagu palgata, sest eeltähendatud summat on raske palgata nimetada.

Wõi kas juuremaa linnades neid vähe on, kelle seisukord palga suhtes sama vilets? Ajalehe kuulutusi silmitsedes näeme, kuidas küllalt on neid, kes pakuvad oma tööjõudu üksikõik misjuguise taaju eest ja lubavad olla kõige rahul.

Kes on need, kes puuduse sunnil on walmis andma ennast tööandja käsutusse kas wõi kohutäie eest? — Need maalt linna tulnud maatameeste ja põllutöölise lasted, samuti linna wabrikutöölise järeltulijad, kellel pole tööpuuduse ajajärgul kufagiltki abi ega toetust loota ja nad on sunnitud töötama kõige raskemais töötngimistes ja kõige madalamate palkadega.

Kus on väljavad üksikute palgateenijate olukorra parandamiseks? Meist üksikute moodustuvad ameti tuhanded kannatajad praeguses sotsiaalses viletsuses.

Ei abi pole mujalt loota kui oma organiseeritud jõust. Kui mitte esialgul muud ei suudeta teha, siis oma häälkandja kaudu võime väljendada ometigi oma hädajid, võime paljastada omakajupüüdjaid tööandjaid, kes töölises ja teenijas ei taha inimest näha.

Uma ridu koondades loowad väljaspool tehaseid töötavad tööraha liikmed kontakti töölise keskkorganisatsioonidega, jõud suurenevad, klassiteadvus kasvab ja kõveneb. Selte-pärast otsigem ühiseid teid, omagem üks-meelt!

—s.

Töölisliikumine Gestis ja väljamaal.

Gestimaa haigekassade kolmandat kongressi peeti 16. aug. s. a. Tallinnas.

Kongressi avab liidu esimees Hellmann. Juhatajaks walitakse J. Ringsmann ja J. Kirp ja sekretärideks H. Soitk, J. Wirk ja W. Luffepp. Mandaatkomisjoni walitakse R. Luff, E. Tofelmann ja A. Uibo, kes pärast välja langeb.

Kongressist wõtab täieõiguslisena osa: 1) Weri tsemendi wabriku haigekassa 1 s., 2) Balti puuwilla wabriku haigekassa 3 s., 3) Tartu üldine haigekassa 5 s., 4) Näpina ühine haigekassa 1 s., 5) Narwa linaketramise manufaktuuri haigekassa 1 s., 6) Paide ühise haigekassa 2 s., 7) Rakvere ühine haigekassa 2 s., 8) Hiit-Kärda kalewibrikku haigekassa 1 s., 9) Tallinna sadamatöölise ühise haigekassa 1 s., 10) Kohila paberibrikku haigekassa 1 s.,

11) Tallinna ühine haigekassa 13 s., 12) Port-Kunda tsemendibrikku haigekassa 2 s. Teatud kitsendustega wõtawad osa: 1) Narwa linawabrikku manufaktuuri haigekassa 1 s. ja 2) Narwa ühine haigekassa 1 s. Informatsiooni mõttes wõtawad osa: 1) Pärnu ühine haigekassa 1 s., 2) Kohila-Järwe põlewikoi kaewanduse haigekassa 3 s., 3) Wene-Balti laewatehase haigekassa 2 s., 4) Saapjala ühine haigekassa 1 s., 5) Walga ühine haigekassa 1 s., 6) Tallinna linna haigekassa 1 s., 7) Türi ühine haigekassa 1 s. Seega 16 liikmest 12 esitatud 33 täieõiguslise esitajaga ja peale nende 9 haigekassat 12 kaadikuga.

Aruannetest selgub, et põhikiri wormiwigade pärast rahulogus kinnitamata jäetud; Pärnu ühine haigekassa liidust välja astunud; Põltsamaa ühine haigekassa liikmeks astunud;

mõnel haigekassal veel 1924. a. liikmemaksud maksmata, tödfaitse komisjaaride takistawalt wabelesegamise pärast, mõnel haigekassal juba 1925. a. maksud maksetud. Kõik on kassasse tulnud 127.439 marka. Ajakiri „Haigekassa“ ilse tehtud aruannetest selgub, et ilmunud juba 5 nummert. Kaastööd tehakse väga wähe. Tellimisi rahuloldawalt. Puudujääk 14 tuhat marka otustab kongress liidu kanda wõtta. Töö-hoolekande ministeeriumi esitaja teatab, et ministeeriumi 1926. a. eelarwesse E. S. Liidu häälekandja toetusels wõetud 100.000 m. Kongress otustab ajakirja „Haigekassa“ edaspidi nimetada „Töö ja Terwis“. Kongressi kuwenda päewakorra punkti all wõetakse põhikiri nõuetud paranduste ja täiendustega was-tu ja walitakse esitajad, kes registreerimisel põhikirjale alla kirjutawad ja walitakse neid registreerimisel tarwisminemaid parandusi, muudatuji ja täiendusi liidu nimel tegema.

Misjuguistes tingimistes kutseühingutel te-gutseda tuleb, näitab Tallinna äri-, kontori-, kantselei- ja kooperatiivi teenijate kutseühingu lugu. Ühing on oma ajutamisejt, j. o. 1917. a. jaadik ajunud Wiru t. 16, Smhosi majas. Krimeestele väga joodne koht ja selle tõttu peremeele muud kui pinnib üüri juure. Ühingul, kellel ärilisi ettevõtteid ei ole, on 12 tuhat kuus wõimata peremehele pihku lugeda, palu-takse üüri alandada. Kuid peremeele ei taha sellest kuuldaagi, temale pakutud palju rohkem, koligu ühing ainult wälja. Kuid ühingul ei ole kuhugi minna, jaga ruumidid kaasüüriks-tega, maksa kõik sissetulekud peremehele ja liif-ka oma kultuurilised uuesanded kaugema tule-wiku peale.

Raasüüriksitega on häda. Riigikogu wali-miste ael, kui segases wees hea kalu püüda oli, astujid mõned mehed kofku, millest pärast ku-junes rahwuswabameelsete partei ja andsid ajalehte „Eesti“ wälja, mille toimetuse, talitus ühijuse ruumides asus ja kust Pitka partei walimiswõitluse peakorter walimise lahinguid juhtis, kuid misjuguiste ruumide üüri ainult kutseühingule maksmata jättis. Niiid, kus mehed ise ühijuse sarnasel kombel saanud, kaud-sel kaasabil, soojadel kohtadel, ei mõeldagi enam üüri ära maksta, waid poetakse para-grahwide taha, kindlad olles, et seaduse para-grahwide hammas neile peale ei hakka ja mo-raalset kohustust need mehed ei tunni. Tänu Pitka partei lipu all purjetanud meestele, sip-leb meie ainukene ühing, kes kõik segases ajad kainelt ja asjalikult wõetud seisukohtade tõttu ilma juuremate wapustusteta üleelanud, wõl-gade sees ja majaperemehe käpa all. Kuid mis see neile korda läheb.

Raudteelaste palgaastmete ümberkorralda-mine löbb laineid. Tallinna ajalehemehed on esialgu targu suud wett täis wõtnud, kuna aga Tartu „Postimees“ omas naiwsuses wõi muul põhjusel õige palju raudteewalitsusele ruumi pühendab, mis ülemuist väga närwe-rib; sellest ka ringkiri, mis „Postimehes“ nr. 218 ära toodud.

Palkade uuesti korraldamisejt raudteewa-litsuses wõttis ka raudteelaste kutseühing osa. Kutseühingu piüüdes palgaastmeid wähen-dada ja taju minimumi kõrgendada, ei andnud taga-järgi. Kuidas saab ka palgaastmeid wähen-dada, kui kokukuhjatud igasugu ülemaid, juha-tajaid, raamatupidajaid jne., nende abid, abi-deabid ja wiimaste wanemad ja nooremad jne. abid. On lausa ülekohus loota, et prae-gused tööandjad peafid tahtma selle ametni-metuste ja sajamargaliste palgawahede labi-rinti ära kootada. Kuidas wõib seda nõuda! Ennem murrab üks niisugune „eestujulik“ bli-rofkratlike ametiajutustes omatud praktikaga organisaator oma kaela, kui ühtki astet palga-redeli sabast maha lõikab ja neid mitmejärgu-liste abide aumimesid ja -ametid wähen-dab.

Ülgugi, et kutseühingu piüüdes tagajärgi ei andnud, saab uus palgaredel siiski muudatus-tega. Nähtawasti on raudteewalitsusel wiimajel aastal wõimalus olnud mõne ametniku tööd eriti tähele panna, hirmata ja selle tõttu palka 3., 4., 5 astme wõrra, umbes 50—70 pr. tõsta, kuna mõnele wast ainult 100 marka lisa tuleks. Nähtawasti on P., P., L., S. jne. teene-d ja „Postimehe“ artikli autor ei pruugiks kade olla, waid parem piüüdku „ära teenida“, küllap siis ametikõrgendus tuleb.

Uus kawa ei ole veel lõpulikult wastu wõetud ja sellepärast tuleme ehk veel selle küsi-muse juure tagasi. X.

Tallinna tööliste palgakõrgenduse küsimuse lahendamise asjus pidasid tööliste wanemad üldkoosolekut 19. aug. Kuulates aruandeid ära, tunnistas koosolek oma esitajate tegewuse õigeks, põlgakõrgenduse hädatarwilikuks, kuna palgawõitluse lähemalt aramääramiseks otus-tati tööliste üldkoosolekut kofku kutsuda 15. sept. j. a.

„Eestofing'is“ wähen-dati töötafu. Räägi-takse, et palga wähen-damise ettepanekusse on segatud meister M. Töölifed peaks siin ot-justawalt tegutsema, sest kui sarnaste nähtuste wastu ei wõidelda kohe otjustawalt ja lõpuli-kult, siis on pärast juba raske jagu saada.

Tartu puutööliste ametiühijusele on esimese detsembri siindmüste tagajärjel, iise kohalike lehe järele siifeminister lubanud uuesti tege-wust alata.

Tallinna ühishaigekassa, keda linna ruumidest väljatõmmine ähvardab, loodab omale ruumid saada ja ümber kolida euidistesje ametnikkude panga ruumidesse.

Tallinna linnateenijate haigekassa liigete arstimist on linnavalitus otsustanud haigekassa kätte üle anda.

Linnateenijate seni mitte haigekassaliigete kassa alla võtmises on seisak tulnud. Tähe- talle enim töölise koosseletu organiseerida, kes küsimuse ise otsustama peavad: kas taha- vad üldse haigekassa alla arvatud saada ja siis misjulguse, kas linna haigekassa või Tal- linna ühishaigekassa alla.

Uued fundmäärused kauplemise aja kohta Tallinnas. Juba märkuul võttis Tallinna töökaitse osakonna korraldusel kaupmeeste seltsi- de ja äriteenijate kutseühijuse esitajatest loo- dud segakomisjon uued fundmäärused kauple- mise aja kohta Tallinnas, vastu, kuid senini ei ole need veel linnavalitkogu le kinnitamiseks ettepanud. Kuuldavasti olla linnavalitus annud need määrused oma juriskonsultli kätte läbiwaatamiseks. Kas nad ikka veel seal pu- hastustules peakid olema?

Juba on 1. sept. käes ja sellega äriteeni- jatel võimalus võetud veel tänawu aasta kasutada juunistel kuudel poole tunni võrra li- hemat tööaega, mida uued määrused võimal- dawad. Kas selleks oligi waja neid kalawi alla matta?

Rutseühijuste kolmikliit Saksamaal.

Saksamaa riigi- ja omavalitkuste teenija- te ja ametnikkude liit, raudteelaste liit ja lii- tumis-töölise liit on sõlminud sobingu, mille eesmärgiks on nende organisatsioonide liige- te huwide ühine kaitsemine palgapoliitika ja töödiguise alal. Kõik neisse aladesse kuuluvad jannud arutatakse ja otsustatakse ühijelt, tar- bekorral antakse wastastikku ainelist toetust j. n. e., jannuti ühtlustatakse kihutus- ja orga- niseerimistöö. Organisatsioonide asjaajajad ning usaldusmehed on wastastiku abiks üks- teisele; liikmemaksud ja toetusjannud mää- ratakse ühtlaselt j. n. e. See tööühendus piilib organisatioone üksteisele lähendada, uusi organisatioone juure tõmmata ja aluseid loostööks laiendada.

JG.V.

Inglise tekstiiltööstuses võitid töölised

üle 3 nädalla kestnud võitluses, fundides töö- andjaid loobuma 5% palgaalandamise kawat- susest. Töölised jatkawad tööd endise palgaga, kuni tekstiiltööstuse olukorra uurimiseks aju- tatud komisjoni poolt wastawate ettepaneku- teni.

JG.V.

Suurelatuslik palgawõitlus Saksamaal.

Juba pikemat aega kestis Saksamaal pal- gawõitlus ehitustöölise ja ettemõtjate wahel, awaldues ajaliste streifide ja töösejakute näol. Näbirääkimised ei annud harilikult ta- gajärgi. Wiimaks anti küsimus lepituskoha lahendada. Wiimase ettepanek ei olnud aga töölisele wastuwõetaw. Neil päewil Berli- nis peetud ehitustöölise üldkoosolekul läkati see tagasi suure häälteenamusega. Samuti on siindinud mujalgi, näiteks, Saksenis, Meklen- burgis, Anhaltis, Wadenis j. n. e. Selle tö- tu laieneb streif, millest wiimajel ajal oja võttis umbes 100.000 töölise, üle 600.000 töö- lise peale, sest ettemõtjad wastasid tööjulguga, mille töttu võitlusse kistakse ka mitmed muud tööharud. See palgawõitlus on suurem kõi- gist pärast-sõjaaegtetest palgawõitlustest Sak- samaal ja nõuab töölisklassilt suurt jõupingu- tust.

Soome ametiühijuste saatfond Wenemaal.

Soome ametiühijusliku liidu juhatus on Wenemaa am.-üh. liiduga kokku leppinud töö- lise esitajate saatmise suhtes Wenemaa olude- ga tutvunema. Saatfonda kuuluvad suure- mate tööstuslinnade esitajad, kokku 10 in- imeft. Helsingis on kommunistide ettepanekul walitud ka üks sotsiaaldemokraat, kellest aga ei teatud, kas ta walimis on sõitma.

Reff-streigikassjade afitamise küsimus

on teostamisel Belgia ja Schweitzi töölislidul. Hiljutine Belgia ametiühijuste kongress ot- sustas küsimuse jaatawalt suure häälteena- muslega ja kohustas juhatusst esitama wastawa kodukorra järgmisele kongressile. Schweitzi on juba kauemat aega jannane kassa töötanud. Niilid tahetakse see seada kindlamale ja ajako- hajemale alusele. Sarnaste kassjade ülesan- deks on palgawõitluse kordadel töölise toetust teha kõikidele töölisorganisatsioonide ühijeks asjaks.

Rahkfatunnilise tööpäewa küsimus Rootsis.

Rootsis maksab ajutine seadus, mis mää- rab tööpäewa 8½-tunniliseks, laupäewiti — 5½-tunniliseks, seega töönädal 48-tunniliseks. Niilid on walitus ajunud andmeid koguma töölise ja tööandjate organisatsioonidelt selle tööaja mõju ja puuduste kohta. Töölisorga- nisatsioonid on esitanud põhjendatud ettepa- neku 8-tunnilise tööpäewa kindlustamiseks alalise seadusega ja Washingtoni kokkuleppe kinnitamiseks.

Sotsialistliku töölisinternatsionaali sekreta- riaadi asukohaks

on wiimajel internatsionaali täidewatwa ko- mittee koosolekul määratud Schweits.

Kriis ja puhaskasu sisetööstuses.

Sisetööstuses näib oluford järjest halvenemat. Ladudes on seismas kivihiit: Inglismaal 12 milj. tonni, ühisriikides — 10 milj. t., Saksamaal — 10 milj. t., Belgias — 2 milj. tonni, Tšecho-Slovakkias — 4 kuu tagavara juu. Selle tagajärjel on suur hulk sisetööstuste töölisi lahti lastud ja töötajäänud, eriti Inglismaal, palgad surutakse alla juu., ühesõnaga — töölised kannatavad kriisi tõttu tõsiselt.

Uga ettevõtjad? Need lõikavad suuremaid kasu, kui varemalt kunagi enne. Inglise sisetöösturid said viimase kolme aastal kokku 52.750.000 naelsterlingit puhaskasu. See on ennekuulmata. Sõegi parematel aastatel enne sõda ulatas kasu ainult vähe üle 13 miljoni aastast, s. o. 40 milj. 3 aasta kohta. Tšecho-Slovakkias oli sisetöösturite viimase aasta kasu suurem kui varemalt, aga töölised otse nälgivad! Poolas tõsteti sisetöösturite hindu, aga tööliste taru jäi endiseks. Saksamaal maksti pruunise-tööstuses 10—12 prots. aktsiate pealt dividendi. Oluford on haruldaselt ühtlane: töölised puuduses ja wiletsuses, ettevõtjad suurte kasude otšas. J. W.

Rahesatunnilise tööpäewa wõidulikkus Ameerikas.

Viimase paarikümne aasta keskes on Ameerikas 8-tunniline tööpäew suure ulatuses maksu wõldele pääsenud. 1909. a. töötasid wäewalt 8 % töölisest 48 wõi vähem tundi nädalas, 1919. a. juba ligi 49 % ja 1921. a. meesttöölisest 60 %, naisttöölisest 62 %.

Mõnes osariigis maksis 8-tunn. tööpäew kuni 90 % töölisest kohta (Kalifornia). Hiljem on seda järjest laiendatud.

Korratustest ja raiskamistest Wene ametiühifustes

töi ametiühifuste filmapaiswam juht Tomski ühes ametiühifuste konverentsil otse üdise pilbi. Ta ütles: „Ametiühifuste raharaiskamised on põbrajelt maad wõtnud kõigis Wene-maa osades, ka punases Piiteris, ja ulatavad suurte jumadeni, Piiteris ja Moskwas 100.000 kuldrublani. Soiwime waremalt neid nähtusi salaja, sest ei tahtnud äratada hulkades tahtlust ametiühifuste juhtide wastu (Piiteris töi-kommunistlik wõte — juhtidele on kõik lubatud, ka warguasi, ainult hulgad ei tohi sellest midagi teada!). Teine põhje on „laenus“ ja ettemakstud palgad, millega kasjad on tähjakst tehtud. Wälja on antud üle 3 milj. kuldrubla (umbes 600.000.000 Smk.), mida pole lootust taqasi saada.“ Mii toimetawad kommunistlikud lõwid.

Uus ametiühifuste seadus Jaapanis

on neil päewil maksma pandud. Selle järgi loetakse ametiühifused organisatsioonideks, selle ülesandeks on parandada töölisest töö- ja elujärge, hoolitjeda töölisest hariduspuuete, kaswatusse ja majandusliku oma-abi eest. Ametiühifuste ja ettevõtjate wähelehed kokkulepped loetakse seaduslikkudeks ja siduwateks. Ettevõtjatel pole õigust wähelehed miski wõlguist surwet töölisest peale sellepärast, et need on ametiühifuste liikmed.

Saksa ametiühifuste kongress

astub kokku 31. augustil s. a. Breslaus, et illes seada sihtjooni ligemate aastate tegewuse jaoks. Peale aruannete on päewakorras: sotsiaal-seadusandlus Saksamaal, organiseerimisküsimus- ametiühifused ja majanduslik oluford: Saksamaa majandus, majandusdemokraatia j. n. e. Dodatakse, et kongress eriti organisatsioonilistes küsimustes tähtsaid samme astub.

J. W.

Prantsuse õpetajate organisatsioon ametiühifuslikku liitu astunud.

Barriis hiljuti peetud õpetajate kongressil otsustati, et Prantsuse õpetajate liit, kuhu kuulub umbes 80.000 õpetajat mitmesugustest koolidest, astub Prantsuse ametiühifuslikku liitu, et ühifelt töölisestega wõidelda oma oluforra parandamise eest.

Amsterdami ja Moskwa ametiühifuslikkude internatsionaalide wahetord

ja selles küsimuses Inglise ametiühifuste liidu poolt tehtud ettepanek wõetakse arutusele Amsterdami internatsionaali nõukoju koosolekul käesolewa aasta detsembrikuul.

J. W.

Ametiühifuslik liikumine Austraalias.

Viimase wõe aasta keskes on Austraalia ametiühifuslikkude organisatsioonide arv ulatanud ligi 400 ja liigete koguarw — 700.000. Nõeloomustawaks jooneks on suur protsent ühinguid, kelle liigete arv alla 500.

J. W.

Belgia töölispartei 40 a. jubelil

peeti 15. aug. Brüsselis pidulikult. Osawõtmas olid paljude teiste maade töölispartei esitajad.

J. W.

Töötajate hulk kaswab Inglismaal

nähtawasti järjekindlalt. Praegu on töötuid 1.260.000. Nädala keskes tõusis nende arv 60.000 wõrra. Läänud aastaga wõrreldes on tänawu töötuid 180.000 wõrra rohkem.

J. W.

Wäljaandja Üleestimaalise asutuste ning ettevõtete ametu. ja teenijate ühif. liidu esimees **Artur Puusep**.
Wastutaw toimetaja **Ulla Osra-Dinas**.
A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas, Pikk uul. 42.